

KRIST ISTI JUČER, DANAS I UVIJEK

Apostolsko putovanje Svetog Oca Ivana Pavla II. u Dominikansku Republiku

Nikola Eterović

Pastirski pohod pape Ivana Pavla II. u Santo Domingu, od 9. do 14. listopada 1992, imao je dva osnovna cilja: zahvaliti Gospodinu za 500 godina od početka evangelizacije Amerike,¹ te otvoriti IV. Generalnu konferenciju biskupa Latinske Amerike, 12. listopada 1992, točno na dan kada je prije pet stoljeća (1492) Kristofor Kolumbo stupio nogom na novi kontinent.

Ivan Pavao II. zahvalio je Gospodinu za 500. obljetnicu evangelizacije Amerike 11. listopada, za vrijeme svečane svete mise, kada je također proglasio svetim Ezekijela Morena y Diaza (1848–1906), španjolskog augustinca, biskupa u Kolumbiji. Govoreći o 12. listopada 1492, Papa je ustvrdio da se radi "o jednom od najvažnijih datuma u povijesti čovječanstva".² Iako je Kristofor Kolumbo donio križ u ove zemlje, prava evangelizacija započinje s drugim otkrivačevim putovanjem, tj. dolaskom prvih misionara iz Španjolske. Sveti Otac u prvom redu zahvalio je Gospodinu na obilnim darovima evangelizacije. Pozvao je također Ameriku da se širom otvori Kristu: *"Ameriko, širom otvori vrata Isusu Kristu! Dopusti da sjeme zasijano pred pet stoljeća oplodi sve pore tvoga života: osobe i obitelji, kulturu i rad, ekonomiju i politiku, sadašnjost i budućnost."*

Uz zahvalu prisutno je i kajanje za nepravde koje su bile nanesene tolikoj braći. Zato je Sveti Otac tražio oprost, naglašavajući da su svijetli trenuci daleko nadmašili tamne u naviještanju Radosne vijesti u Americi.³

¹ Katolička Crkva slavi ove godine 500. obljetnicu naviještanja Radosne vijesti na američkom kontinentu. Na taj način se želi razlikovati dolazak Kristove riječi u Latinsku Ameriku od kolonizacije. Sveti Otac, na svom 56. putovanju izvan Italije u 14 godina pontifikata, osvrćući se na povijest evangelizacije nije mogao ne spomenuti i kolonizaciju, s njenim lošim stranama. Ipak on se više posvetio zahtjevima naviještanja Radosne vijesti u sadašnjoj situaciji Latinske Amerike, "kontinenta nade", pripremajući novi put evangelizaciji u predvečerje trećeg tisućljeća kršćanstva.

Tajnik Biskupske sinode, monsinjor Jan Schotte osvrnuvši se na činjenicu da se IV. Konferencija biskupa Latinske Amerike održava prigodom otkrića Amerike, naglasio je da Crkva namjerava obilježiti pet stoljeća evangelizacije. Sud o pet stoljeća kolonizacije pripada povijesti a ne Crkvi (Radiovaticana, Radiogiornale, br. 282, str. 4).

² U razgovoru s novinarima Sveti Otac je usporedio taj događaj sa pokrštaivanjem Rusije iz 988. godine (Radiovaticana, Radiogiornale br. 284, str. 1).

³ To je posebno izrazio u susretu sa predstavnicima urođenika kojima je dao poruku i pozvao ih da oprostite svima onima koji su za vrijeme ovih 500 godina prouzročili njima i njihovim precima bol i patnju. Obećao im je pak da će Crkva napraviti sve što može da bi "nasljednici starih stanovnika kontinenta mogli zauzeti mjesto koje im pripada u društvu i u crkvenoj zajednici". U poruci predanoj potomcima afričkih robova, Papa je najoštrije osudio "sramotnu trgovinu u kojoj su sudjelovale i krštene osobe, ali koje nisu živjele po vjeri". (Sveti Otac primio je predstavnike ovih dvaju naroda u nuncijaturi u Santo Domingu 13. listopada).

Na IV. Generalnoj konferenciji⁴ bilo je 356 sudionika i to 307 članova, 24 uzvanika, 20 stručnjaka i 5 promatrača.⁵ Osim biskupa iz zemalja Latinske Amerike i delegata biskupskih konferencija iz cijeloga svijeta, sjednici su bili prisutni i predstavnici svećenika, redovnika, redovnica i laika, te drugih religija.

U svom govoru na otvaranju IV. Generalne konferencije, Ivan Pavao II. je uglavnom označio smjernice u svezi s temom susreta: "Nova evangelizacija, cjeloviti razvoj čovjeka, kršćanska kultura: Isus Krist jučer, danas i uvijek." Budući da se radi o temama općeg karaktera, od vitalnog značenja za cijelu Crkvu, vjerojatno će biti zanimljivo osvrnuti se na govor Svetog Oca slijedeći gore navedeni red izlaganja.

I. NOVA EVANGELIZACIJA

Sveti Otac upotrebljava najprije negativnu metodu da bi pojasnio sadržaj naziva "nova evangelizacija".⁶ Da bi odstranio svaku moguću zabludu, obrazlaže da taj pojam⁷ nipošto ne označava *neko novo Evandjelje*, niti pak proces kojim bi se odstranilo iz Evandjelja sve ono što nije prihvatljivo današnjem mentalitetu čovjeka. Postoji uvijek isto Evandjelje, neovisno od kultura, od vremenskih razdoblja, od ljudskih težnja.

Nova evangelizacija nipošto se *ne odnosi na sadržaj Evandjelja* koje je nepromjenjivo, jer je i Krist isti, jučer, danas i uvijek. Propovijedanje mora biti ostvareno u vjernosti i čistoći, onako kako je sačuvano i prenošeno prema Predaji Crkve. Novoj evangelizaciji su protivne reducirajuće kristologije, shvaćanja ponekih teologa da su dokumenti crkvenog učiteljstva "odsaj jedne od mogućih teologija". Tako se stvara neko paralelno učiteljstvo, koje je ponekad čak u suprostavljanju s autentičnim (usp. br. 7 i 8).

Nova evangelizacija *ne podrazumijeva niti negativni sud o valjanosti naviještanja Radosne vijesti u prethodnom petstoljetnom razdoblju*. Dapače, simpozij koji je na tu temu organizirala Papinska komisija za Latinsku Ameriku, došao je do zaključka da "je ostvarena valjana, plodna i zadivljujuća evangelizacija" pomoću koje je istina o Bogu i o čovjeku dovela u Americi do toga da je sama evangelizacija postala neke vrsti sudbenog stola za one koji su odgovorni za zloupotrebe kolonizacije. Montesinos, Las Casas, Cordoba, Fra Juan del Valle i mnogi drugi, bili su crkveni ljudi koji su branili starosjedioce od nasilja kolonizatora. Njihova su svjedočanstva prouzročila stvaranje pravnih normi, kojima je u srž usadeno kršćansko shvaćanje osobe (usp. br. 4).

⁴ Prva Konferencija biskupa Latinske Amerike održana je 1955. u Rio de Janeiro (Brazil), druga 1968. u Medellinu (Kolumbija); treća 1979. u Pueblu (Meksiko).

⁵ U Latinskoj Americi postoji 730 biskupija te oko 400 milijuna katolika, što predstavlja nešto više od 40 posto svih članova katoličke Crkve.

⁶ Govor Svetog Oca objavljen je u *L'Osservatore Romano*, 14. listopada 1992. Govor je podijeljen na 31 odsjek koji će biti u nastavku označeni rednim brojem.

⁷ Nova evangelizacija predstavlja globalni projekt navješćaja Radosne vijesti, kojim se zaziva Božji dar novih Duhova, koji je prvi put bio predložen biskupima Latinske Amerike prigodom pohoda Svetog Oca Haitima 1983. Usp. *Messaggio ai Popoli dell'America Latina*, *L'Osservatore Romano*, 30. listopada 1992.

U čemu je dakle ta nova evangelizacija? Njezina novost sastoji se u novom odnosu prema Božjoj riječi, novom stilu, novom pregnuću, novom programu. Novost se sastoji u apostolskom žaru, u metodama i u izrazu evangelizacije. Da bi blagovjesnik zadobio apostolski žar, mora biti prožet dubokom vjerom, iskrenom vjernošću, intenzivnom pastoralnom ljubavlju. Mora biti pod utjecajem "parresie" koja zapaljuje srca apostola (usp. Dj 5, 28-29). Ispunjen Duhom Svetim, apostol naviješta Istinu, to jest Isusa Krista, "koji je isti jučer danas i sutra" (Heb 13,8), "punina evagelizacije". Doista, nova evangelizacija nalazi svoje ishodište i cilj u punini Isusa Krista, u uvjerenju da u Njemu postoji "neiscrpno bogatstvo" (usp. Ef. 3,8) koje nijedna kultura ili povijesno razdoblje ne mogu iscrpiti, koje pruža zadovoljavajući odgovor na stara i na nova pitanja ljudske egzistencije.

Ne može se zamisliti nova evangelizacija bez posebne skrbi za *primerenu katehezu*. Ona zahtijeva nove metode apostolata. Radosna vijest mora biti izrečena rječnikom i u formama bliskim latinskoameričkom čovjeku, ali uz oprez da se ne preinači sadržaj Evandjelja. U toj katehetskoj skrbi, od velike važnosti bit će i *Katekizam katoličke Crkve* koji će skoro biti objavljen. Radi se "o dragocijenom pomagalu za novu evangelizaciju, u kojem je sadržan cijeli nauk koji Crkva mora naučavati". Nova evangelizacije zahtijeva potom oživljavanje biblijskog pokreta da vjernici što dublje prodru u bogatstvo Svetog pisma. Ona pretpostavlja i novi poticaj liturgijskom pokretu, da bi vjernici proživljavali otajstva vjere, u susretu s uskrslim Kristom u liturgiji Crkve (usp. br. 9).

Pred naletom sekularizacije, a ponekad i sekularizma koji predstavlja vjeru kao opasnost za slobodu i autonomiju čovjeka, "nova evangelizacija mora dati cjelovit, spreman, žustar odgovor koji će katoličku vjeru učvrstiti u temeljnim istinama, u osobnim, obiteljskim i društvenim dimenzijama". Takva evangelizacija morala bi pronaći način da se "suprotstavi" i naletu *sekta i pseudo-duhovnih pokreta*, koji uvode razdor i podjelu u vjerničke zajednice.

Nema nove evangelizacije bez ozbiljne *obnove cijelokupnog života u biskupijama* (usp. br. 25). Župe, apostolski pokreti i sve organizacije moraju biti evagelizirane da bi mogle postati nositelji nove evangelizacije. Posebnu važnost ima pastoral duhovnih zvanja. To mora biti prioritetna briga biskupa i obveza cijelog božjeg naroda. Nezamjenjivo mjesto pripada laicima (usp. br. 27).

Za Latinsku Ameriku nova evangelizacija znači da je došao trenutak njezine *misijske djelatnosti ad gentes*. Pozvana je da dopinese širenju onog dara koji je prije 500 godina primila. To će biti način njezine zahvalnosti Gospodinu a ujedno i znak njezine vitalnosti (usp. broj 28).

Poziv na svetost jest općenit. Svaki navjestitelj blage vijesti morao bi posvjedočiti životom da sudjeluje u misteriju Isusa Krista, preko sakramenata, a posebno preko euharistije. "Nova evagelizacija dakle traži dosljednost života, čvrsto svjedočenje ljubavi u znaku jedinstva da bi svijet povjerovao" (br. 29).

Osvrćući se na svoj apostolski posjet Santo Domingu, Sveti Otac je pojam nove evangelizacije sazeo ovim riječima: "Nova evangelizacija znači: adekvatni odgovor na 'znakove vremena', na potrebe ljudi i naroda u posljednjem dijelu drugog tisućljeća kršćanstva. Označava također pro-

maknuće nove dimenzije pravde i mira, kao i kulture što više utemeljene na Evandelju – novog čovjeka u Isusu Kristu".⁸

II. CJELOVITI RAZVOJ ČOVJEKA⁹

Logički slijed evagelizacije jest promaknuće cjelovitog razvoja čovjeka koje teži potpunom oslobođenju ljudske osobe. Radi se o konkretnoj osobi koja živi u ovom trenutku povijesti. Ta osoba u svojoj povijesnoj dimenziji jest "prva staza kojom Crkva mora proći ispunjavajući svoje poslanje".¹⁰ Briga za društvena pitanja "dio je poslanja Crkve u naviještanju Radosne vijesti"; ona je također "bitni dio kršćanskog naviještaja, jer taj nauk predlaže izravne posljedice u životu zajednice, te stavlja u okvir svjedočenja za Isusa Krista svakodnevni rad i borbu za pravdu".¹¹ Cjeloviti razvoj naroda ne proizlazi u prvom redu od novca, od materijalne pomoći, tehničkih struktura, "nego od oblikovanja savijesti, dozrijevanja načina mišljenja i običaja. Protagonist razvoja jest čovjek, a ne novac ili tehnika."¹²

Ovakvo shvaćanje poslanja Crkve veliki je izazov pred sadašnjom situacijom u Latinskoj Americi gdje ogroman broj ljudi živi u siromaštvu. Dapače, pojava siromaštva je u porastu, usprkos napretku ostvarenom na nekim poljima. Ljubav prema Bogu se dokazuje ljubavlju prema čovjeku. Istinski razvoj čovjeka ne može biti shvaćen izvan njegova odnosa prema Bogu; on treba poštivati istinu o Bogu i o čovjeku, prava Boga i prava čovjeka. Inflacija, negativni omjer novčane razmjene, smanjenje cijena sirovina koje te zemlje izvoze, teret međunarodnog duga, porast nezaposlenosti, nagovještaj su teške ekonomske krize. Ona je još više otežana pasivnošću, nerazboritošću u odlučivanju, te nepoštivanjem etičkih normi što se očituje u lošem upravljanju i u pronevjeri zajedničkih dobara a ponekad i u krađi. Kriza najviše pogađa najsiromašnije koji žive u bijedi, izloženi bolestima, a često pate i od gladi.

Da bi se moglo pomoći tim ljudima, neophodno je pojačati *međunarodnu solidarnost*. Svi narodi moraju biti solidarni, posebno oni bogati koji su i odgovorniji prema zemljama u razvoju. Ljudska savjest ne može pasivno prihvatiti činjenicu da je mali broj zemalja sve bogatiji, a veliki broj sve siromašniji. Radi se o očitom neredu, o *institucionaliziranoj nepravdi*. Da bi se nadvladala velika razlika između siromašnih i bogatih zemalja, trebalo bi promijeniti mentalitet, ponašanje i strukture. Rješenje nije u demografskom smanjenju pučanstva, postignutom na bilo kakav način, nego u pravednijoj raspodjeli dobara. Treba tražiti ekonomiju zajedništva i podjele dobara bilo na svjetskom, bilo na nacionalnom planu.

⁸ Govor na generalnoj audienciji 21. listopada 1992. (*L'Osservatore Romano*, 22. listopada 1992, str. 4).

⁹ Čini se da se ovako može na hrvatskom prevesti sadržaj talijanskog izreke "promozione umana". Sveti Otac obrazložio je razne točke ove teme u brojevima 13 - 19 svog govora.

¹⁰ Ovo je poznati pojam obrazložen u Papinoj enciklici *Redemptor hominis*, br. 14.

¹¹ Sveti Otac je upotrijebio pojmove već razradene u dvije svoje enciklike o socijalnim temama: *Sollicitudo rei socialis*, br. 14 i *Centesimus annus*, br. 5.

¹² Enciklika *Redemptoris missio*, br. 58.

Latinsko-američka integracija mogla bi doprinijeti smanjenju teških problema koji su se nadvili nad cijeli kontinent. Veliku odgovornost imaju upravitelji država koji bi trebali pospješiti taj već započeti proces među narodima, koje je ujedinio ne samo geografski položaj, nego i kršćanska vjera, te jezik i kultura.

Oslanjajući se na zaključke Latinsko-američke biskupske konferencije u Puebli, Sveti Otac ponovio je vrijednost pastoralna "prioritetnog opredjeljenja za siromahe", utemeljenog na riječi Božjoj, a ne na bilo kojoj ideologiji ili ljudskoj znanosti, koje često reduciraju siromaha na društveno-političke i ekonomske apstraktne kategorije. Taj izbor nije isključiv, jer je Božja riječ spasenja upućena svim ljudima. Istinska praksa oslobođenja mora se uvijek nadahnjivati na društvenom nauku Crkve, koja se u slučaju "teologije oslobođenja" već izjasnila.¹³

Uostalom, "Crkva ne može nikako dopustiti da joj bude oduzeta zastava pravde od bilo koje ideologije ili političke struje, jer se radi o jednom od prvih zahtjeva Evandjelja te, u isto vrijeme, o plodu dolaska Kraljevstva Božjega" (br. 16).

Ona je stalno njegovala i tu dimenziju svoga poziva. Dosta je sjetiti se prvih bolnica, škola, sveučilišta u Novom svijetu. Obrativši se redovnicima u katedrali posvećenoj Majci Božjoj od Utjelovljenja, Sveti Otac ih je upozorio da se društvena nepravda ne rješava samo potkazivanjem zala koja sprečavaju razvoj naroda, niti u dosta slučajeva pohvalnom željom da redovnici, a posebno redovnice, žive u istim uvjetima kao i najsiromašniji. Potaknuo ih je da, vjerni tradiciji, sudjeluju i u bolničkom pastoralu, da cijene apostolat katoličkog odgoja koji se vodi u školama i na sveučilištima. I odgojom upravitelja i profesionalca kršćanskih nazora i ponašanja dokazuje se ljubav prema siromasima.¹⁴

Sveti Otac je iznio dva konkretna prijedloga kojima bi Crkva mogla pomoći cjelovitom razvoju latinskoameričkog čovjeka:

1. Okupljeni biskupi mogli bi ispitati mogućnost da se u skoroj budućnosti sastanu predstavnici episkopata s cijelog američkog kontinenta, dakle iz dobrostojećih zemalja Kanade i Sjedinjenih Američkih Država, da bi poboljšali suradnju pojedinih Crkava bilo na polju evangelizacije bilo na polju promaknuća pravde i međusobne solidarnosti. Na taj način Crkva želi pospješiti ne samo duhovno jedinstvo naroda cijelog kontinenta, nego i duh međusobne solidarnosti u želji da se pronađu rješenja za tešku situaciju u kojoj se nalazi mnoštvo stanovnika Latinske Amerike.¹⁵

¹³ Kongregacija za nauk vjere je objavila u svezi te problematike dva dokumenta: *Libertatis nuntius*, 1984. i *Libertatis conscientia*, 1986.

¹⁴ *L'Osservatore Romano*, 12-13. listopada 1992, str. 4.

¹⁵ U govoru održanom diplomatskom zboru u nuncijaturi u Santo Domingu, Sveti je Otac pozvao sve odgovorne političare da pospješe proces integracije latinsko-američkog kontinenta, da poštuju ljudska prava te da nesporazume rješavaju mirnim putem. Proces integracije olakšavaju katolička vjera koju ispovijeda velika većina stanovništva te kulturne, zemljopisne i povijesne povezanosti. Cfr. *L'Osservatore Romano*, 12-13. listopada 1992, str. 7.

2. Kao konkretni znak solidarnosti Svete Stolice, Ivan Pavao II. je najavio da je nedavno osnovana *Zaklada Populorum progressio*. Njezinim novčanim sredstvima pomagat će se seljaci, indijanci te druge grupe siromaha kojima je pomoć neophodna.¹⁶

III. KRŠĆANSKA KULTURA

Da li postoji kršćanska kultura? Odgovor na to pitanje je potvrđan: "Ako je prava kultura ona koja izražava opće vrijednosti osobe, tko može projicirati više svjetla na stvarnost čovjeka, na njegovo dostojanstvo i razlog postojanja, na njegovu slobodu i sudbinu ako ne Evanđelje Isusa Krista?" (br. 22). Uskrsnuće Kristovo temelj je kršćanske nade, sadržaj je prvog navještaja i temelj svake evangelizacije, cjelovitog razvoja čovjeka i "svake istinske kršćanske kulture koja ne može biti nego kultura uskrsnuća i života, oživljena dahom Duha darovana na blagdan Duhova" (br. 25).

Na današnjem raskršću kultura, nova evangelizacije mora nastojati da kršćanskim vrijednostima, posebno svojom transcendentnom dimenzijom, prožme same korijene kulture budućnosti, kao i sve kulture koje već postoje.¹⁷

Razmišljajući o 500 godina navještanja Evanđelja u Latinskoj Americi, dužnost je zahvaliti Gospodinu što je katolička vjera ušla u srž latinsko-američkog čovjeka, te je uobličila kršćansku dušu kontinenta i bila nadahnuće mnogim institucijama. Crkva je uspjela preobraziti kulturu naroda koji je nalazio u vjeri temelj svojih normi ponašanja i sudova. Štovanje Majke Božje Guadalupske primjer je savršeno izvršene inkulturacije. U njezinom liku su sačuvane autentične vrijednosti urođeničke kulture. U izrazu njenog polutamna lica, tipična rasnim mješancima, sintetiziran je princip inkulturacije: prihvaćanjem kršćanstva preobražene su istinske vrijednosti pojedine kulture u kojoj se kršćanstvo ukorijenilo. U svom djelovanju, Crkva je izložena neprekidnom izazovu inkulturacije.

¹⁶ Sveti Otac je predstavio biskupima odluku donesenu već u svibnju 1992. s obzriom na *Zakladu populorum progressio*. Tada je zamolio Papinsko vijeće *Cor Unum* da se pobrine da ne zamre zamisao pape Pavla VI. koji je 1969. godine, nakon svoga apostolskog posjeta Kolumbiji, osnovao *Fond Populorum Progressio*, namijenjen sprovođenju agrarne reforme u Kolumbiji (*L'Osservatore Romano*, 10. svibnja 1992).

U istom je govoru Sveti Otac zahvalio *Cor unum* za brigu oko *Zaklade za Saharu*, koju je on sam osnovao 6. ožujka 1984, a koja predstavlja ostvarenje njegovog poziva upućenog iz Ouagadougoua, glavnog grada Burkine Faso 10. svibnja 1980, svim ljudima dobre volje da pomognu zemljama koje pate zbog napredovanja pustinje te zbog česte suše. Ta zaklada rasplaže s oko dva milijuna američkih dolara godišnje. S tim se iznosom financiraju mali projekti u sljedećim afričkim 'saharskim' zemljama: Zelenortske otoci, Gambija, Burkina Faso, Mali, Mauritanija, Niger, Senegal i Čad.

¹⁷ Papa se posebno osvrnuo da hitnost da se evangeliziraju kulture urođenika i afroamerikanaca. Proces je katolički, to jest asimiliraju se sve ono što je duboko ljudski i što očovječuje: pogled na život, shvaćanje svetosti ljudske osobe, poštivanje prirode, poniznost, jednostavnost, solidarnost (usp. br. 22).

Evangelje, koje se ne poistovjećuje ni s jednom kulturom, pozvano je da ih sve nadahne, preobrazi i obogati vrijednostima vjere. "Evangelizacija kulture predstavlja najdublji oblik evangelizacije pojedinog društva, jer preko nje Radosna vijest Isusa Krista prodire u savijesti osoba i projicira se u 'ethos' naroda, u njegova životna djelovanja, institucije i u sve strukture" (br. 20).

Kriza kulture je danas dosegla ogromne razmjere. Kultura modernog doba, u kojoj su odsutne temeljne kršćanske vrijednosti, zamaglila je transcendentalnu dimenziju čovjeka, te dovela mnoge u vjersku ravnodušnost. Oslanjajući se na autonomiju koju je uveo racionalizam, zastupnici te kulture temelje vrijednosti ponajviše na subjektivnim društvenim privolama, koje su često u suprotnosti i sa samom etikom, što se vidi u slučaju pobačaja, zloupotrebe "genetskog inženjeringa", itd. (usp. br. 21). Rascjep između kršćanskih vrijednosti i moderne kulture, ozbiljno zabrinjava Crkvu, jer na taj način postoji opasnost da se kulture zatvore u same sebe "u neku vrst agnostičke involucije, lišene pozivanja na moralnu dimenziju" (usp. br. 22). Razdor između Evandjelja i kulture drama je našeg vremena.

Treba dakle sve poduzeti u *evangelizaciji kultura*. Potrebno je u prvom redu izvršiti evadeosko rasuđivanje vrijednosti sadašnjeg trenutka ljudi, njihova ponašanja i stava. Sigurno će se otkriti u kulturnoj podlozi mnogi pozitivni elementi, rezultat prijašnje evangelizacije. Trebalo bi potom nastojati inkulturirati poruku Evandjelja, omogućujući da kršćanske vrijednosti preobrazu razne kulturne izražaje, ako je potrebno i pročišćavajući ih, u nastojanju da bi se učvrstila svojevrsna "kršćanska kultura koja bi morala obnoviti, proširiti i ujediniti povijesne i sadašnje vrijednosti e da bi odgovorila izazovima našeg vremena" (br. 21). Treba paziti da taj proces ne bi zahvatilo samo površinu, nego da to prodre u dubinu i da obuhvati cjelovitost kulture.

Jedan od izazova jest i produbljivanje *dijaloga između vjere i znanosti*, sa svrhom da se stvori pravi kršćanski humanizam. Znanost doprinosi civilizaciji i očovječenju svijeta u onoj mjeri u kojoj je prožeta mudrošću Boga. Posebno su katolička sveučilišta pozvana da promiču dijalog između znanosti i vjere.

Neophodno je dakle stvoriti u Americi kulturu života, koja će se suprotstaviti kulturi smrti. Preko pobačaja, eutanazije, rata, gerilskog ratovanja, otimanja osoba, terorizma, trgovine drogama i drugih oblika nasilja i iskorištavanja, kultura smrti nastoji prevladati u pojedinim državama. U promicanju kulture života Crkva bi se morala bolje služiti *sredstvima društvenog priopćavanja*. Sredstva javnog priopćavanja morala bi doprinositi odgoju pučanstva u vjeri i u širenju religiozne kulture. Poseban doprinos se očekuje od izdavačkih kuća katoličkih institucija.

Bogorodica Marija je prisutna od početka evangelizacije Latinske Amerike. Ona je Zvijezda prve i nove evangelizacije (br. 31). Njezino ime bilo je ispisano na brodu "Sveta Maria" kojim je Krostofor Kolumbo otkrio novi kontinent.

I Sveti Otac, htio je upravo Bogorodici posvetiti rad IV. Konferencije biskupa Latinske Amerike, kao i budućnost cijelog "kontinenta nade". Njoj se, u njezinom svetištu u Higëyu, posebno obratio, preobražavajući u molitvu misli, želje i nadanja, izražena u pastirskom pohodu Dominikanskoj Republici, na početku novog razdoblja evangelizacije latinsko-američkog kontinenta. Evo te molitve:

1. *Zdravo Kraljice, Marijo, milosti puna:*

Pozdravljam te, Djevice Marijo, riječima Anđela.
Pred tvojim kipom padam ničice,
Zaštitnice Dominikanske Republike,
da bi izgovorio blagoslovljeno tvoje ime Velike Milosti.
Ti si "milosti puna", ispunjena ljubavlju Svevišnjega,
oplođena djelom Duha Svetoga,
da bi bila Majka Isusa, Sunca koje se rada s visine.

Razmatram o tebi, Djevice Velike Milosti,
u tajni koju tvoj lik objavljuje:
rođenje tvog Sina, Utjelovljene Riječi,
koji je htio prebivati među nama,
kojega ti obožavaš i nama pokazuješ
da bi bio prepoznat kao Spasitelj svijeta.

Ti nas prethodiš u djelu nove evangelizacije,
koja jest i koja će biti naviještaj
i isповijedanje Isusa Krista, koji je "Put, Istina i Život".

2. *Sveta Marijo, Majko Božja:*

Pred tvojom slikom podsjećam, ovog 12. listopada 1992,
da se navršava pet stoljeća
od dolaska Evandjelja Isusa Krista među narode Amerike,
s lađom koja je nosila tvoje ime i tvoju sliku: "Sveta Marija".

S cijelom Crkvom u Americi započinjem hvalospjev "Veliča",
jer, po tvojoj majčinskoj ljubavi, dođe Bog pohoditi svoj narod
u sinovima koji obitavaju u ovim zemljama
da bi postavio među njima svoj šator,
objavio im cjelovitost spasenja u Kristu
i da bi ih ujedinio u jednom Duhu, u Svetoj Crkvi Katoličkoj.

Ti si Majka prve evangelizacije Amerike,
dragocijeni dar koji nam je Krist darovao
s naviještajem spasenja.

3. *Kraljice i Majko Amerike:*

Duboko te štujem s pastirima i vjernicima ovog kontinenta,
u svim svetištim i u svim likovima koji nose tvoje ime,
u katedralama, župama i kapelicama,

u gradovima i na selima, blizu oceana, rijeka, jezera,
u šumama i na visokim brdima.
Zazivam te jezicima svih stanovnika
i izražavam ti sinovsku ljubav svih srdaca.

Petstotina godina prisutna si
svugdje u ovim blagoslovljenim zemljama koje su tvoje,
jer reći Amerika znači reći Marija.

Ti si brižna i ljubazna Majka svih tvojih sinova,
koji ti jednoglasno kliču: "živote, slasti i ufanje naše".

4. Majko Krista i Crkve:

Predstavljam ti i povjeravam, kao pastir opće Crkve,
sve tvoje sinove Amerike:
Biskupe, svećenike, dakone i katehiste,
redovnike, redovnice,
sve koji žive posvećenje u kontemplativnom životu
ili ga svjedoče u svijetu.

Povjeravam ti djecu i mladež,
starce, siromahe i bolesne,
sve krajevne Crkve,
sve obitelji i kršćanske zajednice.

Prinosim ti njihove radosti i nade, njihove strahove i boli,
njihove molitve i njihova nastojanja da kraljuje pravednost i mir,
u svjetlu Evandjelja istine i života.

Ti koja zauzimaš mjesto tako blizu Bogu i ljudima,
svojim majčinskim posredovanjem prikaži svome Sinu Isusu Kristu
prinos svećeničkog naroda Amerike;
izmoli oprost za nanesene nepravde,
s tvojom pjesmom zahvale prati naše djelo milosti.

5. Djevico nade i Zvijezdo evangelizacije:

Molim te da sačuvaš i povećaš dar vjere
i kršćanskog života,
koji narodi Amerike primiše pred pet stoljeća.

Zagovaraj kod tvog Sina da ovaj kontinent
postane zemlja mira i nade,
gdje ljubav pobjeđuje mržnju, jedinstvo suparništvo,
darežljivost sebičnost, istina laž,
pravednost nepravdu, mir silu.

Neka uvijek bude poštivan život
i dostojanstvo svake ljudske osobe,
identitet etničkih manjina,

zakonita prava urođenika,
istinske vrijednosti obitelji i domorodačkih kultura.

Ti koja si Zvijezda evangelizacije,
ulj u sve žar naviještanja Radosne vijesti,
da bi uvijek bio poznat, ljubljen i služen
Isus Krist, blagoslovljeni plod utrobe tvoje,
objavitelj Oca i nositelj Duha:
"Isti jučer, danas i uvijek".
Amen".¹⁸

¹⁸ *L'Osservatore Romano*, 14. listopada 1992, str. 4.